

WILEY-
BLACKWELL

The Scandinavian
Journal of Economics

Review: De amerikanska institutionalisterna

Author(s): Erik Dahmén

Source: *Ekonomisk Tidskrift*, Årg. 50, n:r 4 (Dec., 1948), pp. 252-256

Published by: [Blackwell Publishing](#) on behalf of [The Scandinavian Journal of Economics](#)

Stable URL: <http://www.jstor.org/stable/3438145>

Accessed: 21/10/2011 07:00

Your use of the JSTOR archive indicates your acceptance of the Terms & Conditions of Use, available at
<http://www.jstor.org/page/info/about/policies/terms.jsp>

JSTOR is a not-for-profit service that helps scholars, researchers, and students discover, use, and build upon a wide range of content in a trusted digital archive. We use information technology and tools to increase productivity and facilitate new forms of scholarship. For more information about JSTOR, please contact support@jstor.org.

Blackwell Publishing and *The Scandinavian Journal of Economics* are collaborating with JSTOR to digitize, preserve and extend access to *Ekonomisk Tidskrift*.

<http://www.jstor.org>

og anerkendelse af kompensationsproblemet betydning og etiske relevans. Helt anderledes af karakter er imidlertid det punkt, Reder gør opmærksom på (kap. VIII), at selve dette, at folk ikke er sikre på at få kompensation, såfremt de rent faktisk skulle komme til at høre til de skadelidende ved indførelsen af ellers velfærdsøgende reformer, indfører et selvstændigt risikomoment, som kan vælte hele velfærdsargumentationen omkuld og medføre, at man ingen sikre kriterier har for, om den totale velfærd vil øges, blive uforandret eller mindskes ved en vis reform. Hvad der *ex post* viser sig at have været velfærdsøgende, behøver på grund af dette særlige risikomoment ikke at fremstå som sådant *ex ante*.

Bogens Part II tilsigter at videreføre velfærdsøkonomien indenfor den moderne dynamiske teoris rammer, men andet end en almindelig beskrivelse af dynamisk teori i almindelig bliver det hele ikke til. Ønsker man imidlertid at få en verbal og delvis geometrisk fremstilling af de matematiske økonomers (f. ex. Langes og Samuelsons) indsats på dynamikens område i de senere år, er Reders Part II meget nyttig, men ret meget med velfærdsøkonomi har det som sagt ikke at gøre, bortset fra, at Reder til sidst slår fast, at hvis man tager hensyn til dynamiske forhold, bliver det nok på det nærmeste umuligt, at finde noget sikkert velfærds mål. Part III, der, som det sig hør og bør, handler om fuld beskæftigelse og velfærdsøkonomien, giver ikke noget videre.

Trods det meget heterogene indhold Reders bog har fået ved påklisteringen af Part II og III, skal det sikkert vise sig at være et overmåde nyttigt arbejde. Dels giver den på en let tilgængelig måde (Reder er selv matematiker, men har fuldstændig afstået fra den matematiske fremstilling), hvad man ellers måtte blade gennem bøger af tidskrifter og bøger for at finde, og hvad man ellers måtte være i besiddelse af ret store matematiske kundskaber for at forstå. Part I kunne sikkert med stort held anvendes som lærebog i velfærdsøkonomi, og nogen anden sådan findes jo ikke, idet Lerner's *Economics of Control* af flere grunde næppe er hensigtsmæssig. Og dels har Reder lagt sin fremstilling op på en sådan måde, at den vil være en gavnlig modgift mod den fuldstændig golde negativisme, uppsalafilosofien åbenbart har fået en del af de yngre skandinaviske økonomer til at henfalde i.

Bent Hansen.

DE AMERIKANSKA INSTITUTIONALISTERNA

Modern Economic Thought, The American Contribution by Allan G. Gruchy. Prentice-Hall, Inc. New York 1947, 670 sid.

De amerikanska institutionalisterna äro förhållandevis litet kända och lästa i Europa. En av anledningarna är säkerligen att deras produktion varit splittrad på ett stort antal tidskrifts- och tidningsartiklar och därför varit svåråtkomlig och svåröverskådlig. Man bör kanske också framhålla att de oftast sysslats med ganska specifika amerikanska förhållanden. Många läsare ha kanske därför knappast observerat den metodologiska nydaning, som deras arbeten inneburit och som

utgör deras viktigaste insats. Slutligen har den klassiska och nyklassiska tradition inom nationalekonomien, som de opponerat mot, av naturliga skäl haft ett starkare grepp om sinnena i Europa än i Förenta staterna.

Den första av de nämnda anledningarna föreligger emellertid numera inte. Behovet av en representativ skildring av tankegångarna hos de främsta företrädarna för den institutionalistiska riktningen har nämligen täckts av Allan G. Gruchys arbete. G., som är professor vid University of Maryland, behandlar i tur och ordning Th. Veblen (1858—1929), J. R. Commons (1862—1945), W. C. Mitchell (1874—), J. M. Clark (1884—), R. G. Tugwell (1891—) och G. C. Means (1896—) men i samband härmed också många andra författare, framför allt sådana inom andra vetenskaper, som påverkat institutionalisterna. Han lämnar dessutom goda sammanfattningar och en värdefull bibliografi. Trots sin omfattning är boken inte svåräst. Med den uppläggnings den fått har visserligen upprepningar inte kunnat undgås, men dessa underlättas snarast läsningen, eftersom man tack vare dem får ett gott grepp om det väsentliga redan vid en löpande genomläsning.

Den institutionalistiska riktningens styrka framträder tydligt redan i Gruchys inledningskapitel: »Economics in Transition», men ännu mera i andra kapitlets skildring av Veblens tankegångar.¹ Uppmärksamheten fästes på hur det första världskriget och 1930-talets amerikanska depression samt de ekonomiska strukturförändringar, som sammanhängde härmed, aktualiserade institutionalisternas redan då delvis flera årtionden gamla »heterodoxa» lära. Vidare beröres både den ortodoxa och den heterodoxa ekonomiska teoriens filosofiska bakgrund. Veblens kritik av den klassiska och nyklassiska lärobyggnaden skildras ganska ingående. Innebörden av en »evolutionär» nationalekonomi, som är obunden av naturrättslig förankring, markeras starkt. G. skildrar på ett lyckligt sätt hur Veblen vill ha en analys, som mera liknar Darwins utvecklingsteori än Linnés »taxonomiska», statiska system, en analys, som inte begränsas till »rent ekonomiska» kategorier och som inte innebär en »dynamisering» av den gängse totalkategoriteorien. Veblen syftar till en syntetisk analys av hela den samhällsliga *omvandlings*processen med starka individual- och socialpsykologiska samt sociologiska inslag. Man kan här, inom parentes sagt, inte undgå att se hur klar utvecklingslinjen på denna punkt är mellan Veblen och J. Åkerman. Åkerman kan sägas vara en av de få institutionalisterna utanför Förenta staterna vad angår den ekonomiska analysens metodproblem, låt vara att det också finns många olikheter.

De två första kapitlen av Gruchys bok äro de mest läsvärda eftersom de behandla de grundläggande metodspörsmål, som under senare decennier fått större aktualitet än någonsin. »Institutionerna» ha ju förändrats på ett avgörande sätt. Detta har gjort många av den klassiska

¹ Den som är intresserad av ett närmare studium av Veblen utan att kunna plöja igenom hela hans produktion kan också hänvisas till ett av W. C. Mitchell utgett samlingsverk: »What Veblen taught», New York 1942, samt till Veblens eget samlingsverk »The Place of Science in Modern Civilization», New York 1919, och särskilt då till den däri ingående lysande uppsatsen »Why is Economics not an Evolutionary Science?»

teoriens premisser föråldrade. Men den klassiska ekonomiens analytiska grepp har ändå envist dröjt sig kvar både i teori och politik, även om dess dräkt kommit att få Keynesk prägel mera än Marshallsk. — Även framställningen av Veblens viktigaste tankegångar i övrigt är bra och stimulerande. Men den är svårare att få grepp om. Det är ju nu också så, vilket Gruchy själv understryker, att Veblen ofta blir spekulativt diffus, när han lämnar metodfrågorna och ger sig i kast med konkreta kausalanalytiska problem och kommer in på sina älsklingsidéer om privatkapitalismens olika epoker, den fria konkurrensens förfall, »vested interests», »leisure class», »conspicuous consumption», »absentee ownership», »instinct of workmanship» o. s. v. Därtill kommer att medan Veblens metodologiska upplägning nu för tiden är mera aktuell än någonsin, så är hans konkreta analys på många punkter föråldrad. Det är förresten något som ligger i sakens natur. »Institutionalistisk» lära är ex definitione tidsbunden.

Veblen kan väl sägas vara känd av alla, nämnd med aktning av de flesta och läst av ganska få. *J. R. Commons*, som Gruchy behandlar närmast efter Veblen, torde vara mindre känd och mindre läst. Bekantskapen är dock värd att göra. Ehuru C. ansluter sig till Veblens metodologiska upplägning och i viss mån utvecklar den, sysslar han inte så mycket med metodfrågorna utan uppehåller sig mest vid aktuella ekonomiska och ekonomisk-politiska problem. Han är mera induktiv och mindre spekulativ än Veblen men samtidigt mindre originell. Intresset för sociologiska frågeställningar är påfallande. C. kommer mycket in t. ex. på marxismen, arbetarrörelsen och den s. k. bankkapitalismen. Hans försök att skapa »a theory of collective economics» med stark pragmatisk karaktär, som refereras ganska utförligt av Gruchy, tycks visserligen utmärkas av rätt stor oklarhet på väsentliga punkter men är dock intresseväckande.

Wesley C. Mitchell har ju blivit mest känd och erkänd som konjunkturstatistiker. Hans insatser på detta område understrykes också starkt av Gruchy. Av särskilt intresse är emellertid diskussionen av M.'s mindre kända insatser på andra områden, främst då det gäller den ekonomiska teoriens psykologiska aspekter och den ekonomiska politikens problem. Hans starka betoning av behavioristiska tankegångar och av masspsykologien i motsats till individualpsykologien och introspektionen utgör i själva verket bakgrunden till hans intresse för den kvantitativa ekonometrien. Bakom ligger dock också en reaktion inte bara mot klassikernas och neoklassikernas utan också och inte minst mot övriga institutionalisters otillräckliga försök att statistiskt behandla sitt empiriska material. Av intresse i Gruchys skildring av de ekonomisk-politiska analyserna och åsikterna är bl. a. betoningen av M.'s böjelse för en viss planhushållning. Men av ännu större intresse är att se vilken avgörande vikt M. lägger vid den hittills inte vunna kunskap om samhället och dess utvecklingstendenser, som man enligt hans mening måste ha för att kunna genomföra några som helst rationella, planmässiga ingrepp inom ramen för en i stort sett fri företagsamhet.

Institutionalisternas intresse för ekonomisk-politiska problem är starkt framträdande också hos *J. M. Clark*, som för övrigt använder termen »socialliberal», när han diskuterar vad man gott skulle kunna kalla »ram-

hushållningens» problem. Gruchy lägger dock i sin skildring med all rätt största vikten vid C.'s centralteoretiska och konjunkturteoretiska analyser och framhåller, att han otvivelaktigt är den skarpaste och mest stringente teoretikern bland institutionalisterna. Gruchys »kompendium» på det banbrytande verket »Studies in the Economics of Overhead Costs» är utmärkt. Framställningen av C.'s konjunkturteoretiska problematik är däremot inte fullt lika lyckad. Det förefaller inte troligt att Gruchy själv har något utpräglat intresse för konjunkturteorien.

Vad som är mest frapperande vid ett studium av *R. G. Tugwells* skrifter är att denne redan på 1920-talet framstår som en föregångare till 1930-talets s. k. »stagnationister». T. gör exempelvis uttryckligen gällande att det är nödvändigt att i grunden ändra den ekonomiska politiken så att den passar till den förskjutning i hela den ekonomiska strukturen, som bl. a. ligger i att den moderna industrialismen nått ett »mognadsstadium». Denna formulering går ju helt igen hos t. ex. Alvin Hansen. Även i övrigt finner man hos T. redan på 1920-talet hela raden av de sedermera så moderna stagnationistiska argumenten. Fram på 1930-talet präglas naturligt nog även T.'s skrifter av den nya stagnationismen mer än någonsin och som en följd härav ökas hans intresse för planhushållningsproblem. Ingen av de av Gruchy dittills diskuterade institutionalisterna är så intresserad av dessa problem som T.

Gardiner C. Means har mera än någon annan koncentrerat sitt analytiska intresse på det industriella storföretagandet och monopolismen. Hans huvudtankegångar äro typiskt institutionalistiska och hämtade inte minst från Veblen. Men han har försökt utföra analysen och konkretisera den på ett helt annat sätt än sina föregångare. Man kan gott säga att M. gör allvarliga försök att nå en betydelsefull syntes på vissa punkter mellan företagsekonomi och nationalekonomi. Om hans analys av planhushållningsproblemen, som Gruchy uppehåller sig mycket utförligt vid, kan nog också sägas att den innebär ett större mått av genomtänkt konkretisering än föregångarnas.

Ehuru Gruchy uppenbarligen sympatiserar med institutionalisternas grundtankegångar, innebär hans arbete ingalunda någon glorifiering. Han är sålunda fullt medveten om många svagheter. Försöker man finna en allmän sats för att karakterisera dessa svagheter såsom de exemplifieras och belysas av Gruchy, förefaller det som om man ganska lätt skulle kunna finna en sådan. Man skulle kunna säga att institutionalisterna paradoxalt nog sakna historiskt sinne. Detta tar sig uttryck i bristande intresse för omsorgsfull källkritik och i en stundom häpnadsväckande benägenhet för storslagna generaliseringar med utgångspunkt från enstaka iakttagelser. Man är överlag mera intresserad av att rita karikatyrer i förhoppning att därmed träffa något väsentligt — vilket för all del ganska ofta lyckas men minst lika ofta misslyckas — än att mödosamt taga reda på hur det förhåller sig i den ytterst komplicerade verkligheten. Erkännas bör dock att Mitchell utgör ett undantag. Värst i ifrågavarande hänseende är Veblen själv samt Tugwell. Från principiellt ytterst viktiga och riktiga metodologiska utgångspunkter komma institutionalisterna därför ibland fram till mycket säregna konstruktioner. Inte minst med tanke på deras intresse för ekonomisk politik måste dessa ofta väcka stora betänkligheter. Det är nog

som regel lika vanskligt att i dessa dagar basera en ekonomisk politik på institutionalisternas teser som att göra det på klassikernas. Och ändå utgöres en av de i och för sig riktiga grundpelarna i den institutionalistiska lärobyggnaden av tanken att man måste skapa en annan lärobyggnad än den klassiska, när man vill ha en grund för en rationell ekonomisk politik i vårt nuvarande samhälle.

Erik Dahmén.

SOCIALPOLITIK

Social Sikring. Socialpolitik, II Bind, af F. Zeuthen. Nyt Nordisk Forlag. Arnold Busck. København 1948. XIV + 284 sid.

Titlen på denne bog rummer noget af et program. Blot for få år siden ville en dansk bog af denne art have heddet noget med social forsorg og forsikring. I dag er den gamle diskussion, om man skal have social forsorg eller social forsikring, trængt i baggrunden. Vi skal have noget, der forener begge, og som altså nu har fået slagordet *social sikring*. Ordet lyder endnu lidt underligt i danske øren, men det er nok kun en overgang.

Zeuthen betegner sin bog som 2. del af hans socialpolitik. 1. bind kom for nogle år siden og havde titlen *Arbejdsløsheden og Arbejdsledigheden*. Første bind behandlede således arbejdsmarkedets problem. Man kan måske sige, at 1. bind behandlede den nyere kreds af socialpolitiske problemer, nemlig dem, der knytter sig til industrialismen, medens dette 2. bind behandler evigheds-spørgsmål, for der vil til enhver tid være syge og svagelige, børn og gamle, der ikke vil være i stand til at forsørge sig selv og derfor skal forsørges på anden måde. Zeuthens bog er et bidrag til belysning af vor tids måde at løse dette evige spørgsmål på.

Bogen er en blanding af teori og deskription, men teorien er det grundlæggende. Man kan sige, at bogen er bygget op over et teoretisk skelet, og dernæst er eksempler med rig hånd øst ud. Men det deskriptive stof har trods sin mængde karakteren af eksempler. Formålet med deskriptionen har tydeligvis ikke været at give en håndbogsmæssig fremstilling af dansk og fremmed social lovgivning. Derimod har Zeuthen villet hente eksempler fra hele jordkloden, herunder dog først og fremmest fra de nærmest liggende lande, til at belyse de emner, han behandler. Metoden er god. Læseren får et indtryk af betragtningernes betydning i praksis. Og formentlig lægger metoden også en sele på teorien, så den ikke vandrer ind i fantasiens verden, noget, der på tiltalende måde undgås i dette arbejde.

Iøvrigt giver værket en oversigt over de problemer, der knytter sig til den offentlige forsørgelse. Her er kapitler om forsørgelsesproblemet, udviklingen af den sociale sikring, forsikring contra forsørgelse, tvungen contra frivillig forsikring, arbejds- eller folkeforsikring, den sociale sikkerheds grene, behandling og forebyggelse, ydelsens størrelse og form og endelig et afsluttende kapitel om de sociale udgifter.

Vil man give et indtryk af Zeuthens værk, er det dog måske ikke så